

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

จากการศึกษาเปรียบเทียบวรรณกรรมเด็กของเยอรมันกับของไทยในแง่มุมมองของ บทบาทของวรรณกรรมเด็ก ลักษณะของวรรณกรรมเด็กและบทบาทของเด็กตามที่ปรากฏใน วรรณกรรมเด็ก พบว่ามีทั้งลักษณะร่วมหรือลักษณะที่คล้ายคลึงกัน

5.1.1 บทบาทของวรรณกรรมเด็ก

บทบาททางด้านการสอนและการวิพากษ์วิจารณ์สังคมเป็นบทบาทที่พบทั้งใน วรรณกรรมเด็กของเยอรมันกับของไทย ส่วนบทบาททางด้านการเน้นให้เด็กตระหนักถึงปัญหาหรือ รู้จักปัญหาพบเฉพาะในวรรณกรรมเด็กของเยอรมัน

วรรณกรรมเด็กของเยอรมันกับของไทยมีบทบาทด้านการสั่งสอนเด็ก เห็นได้จาก การนำเสนอตัวละครที่มีอุปนิสัยและการกระทำซึ่งเป็นแบบอย่างให้กับกลุ่มผู้อ่านที่เป็นเด็ก ใน วรรณกรรมเด็กของเยอรมันมักนำเสนอบทบาทของเด็กที่แสดงให้เห็นถึงความกตริเริ่มสร้างสรรค์ และมีจิตสำนึกต่อสังคม เห็นได้จากการผูกเรื่องโดยให้เด็กรู้จักการรณรงค์เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมหรือ รู้จักการเรียกร้องให้รัฐจัดพื้นที่สาธารณะสำหรับเด็ก เช่น สนามเด็กเล่น เป็นต้น ส่วนวรรณกรรม เด็กของไทยมีแนวโน้มในการอบรมให้เด็กเป็น“เด็กที่อ่านหนังสือง่าย”

นอกจากการสั่งสอนเด็กแล้ว วรรณกรรมเด็กของทั้งสองชาติไม่สามารถหลีกเลี่ยง การปลูกฝังอุดมการณ์ทางการเมือง เช่น ในวรรณกรรมเด็กของเยอรมันมีแนวโน้มในการปลูกฝัง ให้เด็กเคารพความหลากหลายทางวัฒนธรรมหรือการยอมรับสังคมพหุวัฒนธรรม ส่วนใน วรรณกรรมเด็กของไทยมักปลูกฝังให้เด็กมีความสามัคคี เป็นต้น

บทบาทของวรรณกรรมเด็กทางการวิพากษ์วิจารณ์สังคมเป็นอีกหนึ่งบทบาทที่พบทั้งในวรรณกรรมเด็กของเยอรมันกับของไทย เช่น วรรณกรรมเด็กของเยอรมันแสดงให้เห็นความรุนแรงที่แทรกซึมอยู่ในตัวเด็กและผู้ใหญ่ ส่วนวรรณกรรมเด็กของไทยมักนำเสนอการวิจารณ์รัฐบาลที่ให้ความสำคัญกับเศรษฐกิจระบบทุนนิยมจนส่งผลให้เกิดความล่มสลายของระบบการผลิตเพื่อยังชีพ

บทบาทตามที่กล่าวมาข้างต้นพบได้ในวรรณกรรมเด็กของทั้งสองชาติ ยังมีบทบาทที่พบเฉพาะในวรรณกรรมเด็กของเยอรมัน คือ การใช้วรรณกรรมเด็กเพื่อเน้นให้เด็กตระหนักถึงปัญหาหรือรู้จักปัญหา ไม่ว่าจะ เป็นปัญหาในครอบครัว เช่น ความเจ็บป่วยและความตายของสมาชิกในครอบครัว การทำร้ายร่างกายและการล่วงละเมิดทางเพศจากคนในครอบครัว เป็นต้น และปัญหาสังคม เช่น อคติต่อเชื้อชาติและสงคราม เป็นต้น

5.1.2 ลักษณะของวรรณกรรมเด็ก

วรรณกรรมเด็กของเยอรมันกับของไทยมีแนวโน้มในการนำเสนอแก่นเรื่องที่คล้ายคลึงกัน คือ ปัญหาในครอบครัว เช่น ความสัมพันธ์ที่ห่างเหินระหว่างพ่อแม่-ลูก การหย่าร้าง เป็นต้น และปัญหาในสังคม เช่น ความยากจน การทำลายสิ่งแวดล้อม เป็นต้น แม้ว่าวรรณกรรมเด็กของทั้งสองชาติมีแก่นเรื่องที่คล้ายคลึงกัน แต่ถึงกระนั้นก็ตาม เป็นที่น่าสังเกตว่า วรรณกรรมเด็กของเยอรมันมีแก่นเรื่องที่หลากหลายมากกว่าวรรณกรรมเด็กของไทย เป็นผลมาจากการที่วรรณกรรมเด็กของเยอรมันเน้นให้เด็กรู้จักกับปัญหา ทำให้สามารถเปิดกว้างในการนำเสนอหัวข้อที่หลากหลายให้เด็กรับรู้ ส่วนวรรณกรรมเด็กของไทยมีการจำกัดหัวข้อ เป็นเพราะขนบการประพันธ์วรรณกรรมเด็กของไทยที่ให้ความสำคัญกับวรรณกรรมเด็กตามขนบซึ่งมักเน้นการนำเสนอโลกที่ปลอดภัยหรือปราศจากความทุกข์ ขณะเดียวกันหลีกเลี่ยงการนำเสนอสถานการณ์ที่คุกคามชีวิตเด็ก

ในขณะที่วรรณกรรมเด็กของเยอรมันนำเสนอปัญหาที่หลากหลายและซับซ้อน ความซับซ้อนของเนื้อหาส่งผลให้วิธีการเล่าเรื่องซับซ้อนมากขึ้น นักเขียนวรรณกรรมเด็กของ

เยอรมันให้ความสำคัญกับการถ่ายทอดความรู้สึกและความนึกคิด เช่น ความรู้สึกสับสน โดดเดี่ยว ท้อถอย ว้าเหว่ หวาดกลัว โกรธเคืองและซึมเศร้า เป็นต้น ด้วยเหตุนี้นักเขียนจึงจำเป็นต้องใช้วิธีการเล่าเรื่องที่ซับซ้อนมากขึ้นเพื่อถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดของตัวละครพร้อมกับการกระทำหรือพฤติกรรมของตัวละคร อันเป็นวิธีการเล่าเรื่องที่ปรากฏบ่อยครั้งในวรรณกรรมผู้ใหญ่ เช่น กระแสสำนึก การรำพึงกับตัวเอง เหตุการณ์เดียวกันใช้ผู้เล่าเรื่องมากกว่าหนึ่งคน เป็นต้น วิธีการเล่าเรื่องที่ยกตัวอย่างมาข้างต้นเป็นวิธีการเล่าเรื่องที่พบบ่อยในวรรณกรรมเด็กร่วมสมัยของเยอรมัน ส่วนนักเขียนวรรณกรรมเด็กของไทยแทบจะไม่ได้ใช้วิธีการเล่าเรื่องเหล่านี้ อาจเป็นเพราะวรรณกรรมเด็กของไทยให้ความสำคัญกับการอบรมสั่งสอนจึงไม่จำเป็นต้องใช้วิธีการเล่าเรื่องเหล่านี้

ตามที่กล่าวมาข้างต้นว่าวรรณกรรมเด็กของเยอรมันมีเนื้อหาและวิธีการเล่าเรื่องที่ซับซ้อน และมักจะไม่นำเสนอทางออกจึงนำไปสู่การใช้รูปแบบของตอนจบแบบปลายเปิดซึ่งเป็นรูปแบบของตอนจบเรื่องที่พบบ่อยในนวนิยายเด็กสมัยใหม่ เนื่องจากนวนิยายเด็กสมัยใหม่เน้นการนำเสนอสภาพความเป็นจริงที่เด็กต้องเผชิญซึ่งเป็นชีวิตที่ไม่ได้มีแต่ความสุขสมหวังตลอดเวลา ทั่วไปไม่ใช่ชีวิตที่สิ้นหวัง อาจกล่าวได้ว่าการจบแบบปลายเปิด คือ การให้เด็กได้เรียนรู้ชีวิตหรือการสู้กับชีวิตต่อไป ส่วนนักเขียนวรรณกรรมเด็กของไทยมักใช้การจบแบบมีความสุข ความขัดแย้งและปัญหาทุกอย่างได้รับการแก้ไขให้สำเร็จลุล่วง คงเป็นเพราะวรรณกรรมเด็กของไทยเป็นวรรณกรรมเด็กตามชนบทที่หลีกเลี่ยงการนำเสนอสถานการณ์ที่คุกคามชีวิตเด็ก

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นช่วยให้เข้าใจว่าลักษณะของวรรณกรรมเด็กของทั้งสองชาติแตกต่างกัน นักเขียนวรรณกรรมเด็กของเยอรมันกับของไทยนั้นให้ความสำคัญกับสถานภาพของวรรณกรรมเด็กไว้แตกต่างกัน นักเขียนวรรณกรรมเด็กของเยอรมันมักเรียกร้องให้วรรณกรรมเด็กเป็นที่ยอมรับว่ามีความสำคัญทัดเทียมกับวรรณกรรมผู้ใหญ่จึงได้นั้นความหลากหลายของหัวข้อและวิธีการเล่าเรื่อง ส่วนนักเขียนวรรณกรรมเด็กของไทยส่วนใหญ่ยอมรับสถานภาพของวรรณกรรมเด็กของไทยที่ได้มีความน่าสนใจทัดเทียมกับวรรณกรรมผู้ใหญ่ จึงไม่ได้ให้ความสำคัญกับการนำเสนอหัวข้อที่หลากหลายหรือวิธีการเล่าเรื่องที่ซับซ้อน นอกจากนี้การประกวดวรรณกรรมเด็กของไทยที่มักตัดสินให้รางวัลกับเรื่องราวที่มีปลูกฝังคุณธรรมและเจตคติ

ให้กับเด็กมากกว่าการให้ความสำคัญกับความหลากหลายของหัวข้อและความซับซ้อนของวิธีการเล่าเรื่องคงมีอิทธิพลต่อนักเขียนวรรณกรรมเด็กของไทย

5.1.3 บทบาทของเด็ก

ความแตกต่างทางด้านทัศนคติของผู้ใหญ่ที่มีต่อเด็กในสังคมเยอรมันกับสังคมไทย ส่งผลให้บทบาทของเด็กที่ปรากฏในวรรณกรรมเด็กของทั้งสองชาติแตกต่างกันด้วย บทบาทของเด็กที่ปรากฏในวรรณกรรมเด็กของเยอรมันอยู่ในฐานะ "ผู้ที่มีสิทธิ์มีเสียง" เช่นผู้ใหญ่ เห็นได้จากการผูกเรื่องให้เด็กมีสิทธิในการรับรู้เรื่องราวหรือปัญหาในครอบครัว เห็นได้จากการผูกเรื่องให้เด็กรับรู้ความสัมพันธ์ที่เปราะบางระหว่างพ่อกับแม่ หรือการสลับบทบาทระหว่างพ่อกับแม่ บางครั้งเด็กมีส่วนร่วมในการตัดสินใจหรือแก้ไขความขัดแย้งของครอบครัว บางครั้งเด็กเป็นผู้ไกล่เกลี่ยความบาดหมางระหว่างพ่อกับแม่ หรือรับฟังความคิด ความรู้สึกและความต้องการของพ่อแม่ เรียกได้ว่า ลูกกลายเป็นคู่สนทนาหรือเป็นที่ปรึกษาของพ่อแม่ ทำให้ลูกได้รู้จักโลกเร็วขึ้นหรือได้พัฒนาวุฒิภาวะทางความคิดเร็วขึ้นซึ่งมีผลให้เด็กๆ เหล่านี้กลายเป็น "เด็กที่โตเป็นผู้ใหญ่" ก่อนวัย" ส่วนบทบาทของเด็กที่ปรากฏในวรรณกรรมเด็กของไทยเป็น "ผู้น้อย" ที่ต้องเคารพและเชื่อฟังผู้ใหญ่ ขณะเดียวกันผู้ใหญ่ปฏิบัติต่อเด็กในลักษณะของการใช้อำนาจของผู้ใหญ่เหนือผู้น้อย อาจตีความได้ว่าสังคมไทยเห็น "เด็กเป็นเด็ก ผู้ใหญ่เป็นผู้ใหญ่" เด็กไทยไม่ได้รับการยอมรับให้มีสิทธิ์มีเสียงเช่นผู้ใหญ่หรือไม่ได้รับการส่งเสริมให้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ

5.2 ข้อเสนอแนะ

การเปรียบเทียบวรรณกรรมเด็กของเยอรมันกับของไทยช่วยให้เห็นลักษณะของวรรณกรรมเด็กของทั้งสองชาติ เป็นประโยชน์ต่อนักเขียนซึ่งได้เห็นวาทวรรณกรรมเด็กของเยอรมันต่างจากของเรา น่าจะมีการศึกษาวรรณกรรมเด็กของทั้งสองชาติที่ตีพิมพ์ในคริสต์ศตวรรษที่ 21 ขณะเดียวกันเราควรส่งเสริมให้มีการแปลวรรณกรรมเด็กของเยอรมันมากยิ่งขึ้นเพื่อเผยแพร่ให้ผู้อ่านชาวไทยและนักเขียนวรรณกรรมเด็กไทยได้เห็นความหลากหลายของเนื้อหาและวิธีการเล่าเรื่องของวรรณกรรมเด็กของเยอรมัน

สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่มีการเรียนการสอนทางด้านวรรณกรรมเด็ก ควรร่วมมือกันจัดการประชุมวิชาการเพื่อแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ทางด้านวรรณกรรมเด็ก และควรสนับสนุนให้มีการจัดทำวารสารทางวิชาการเกี่ยวกับวรรณกรรมเด็ก

นอกจากนี้ผู้วิจัยเห็นว่าผู้ที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมเด็ก คือ นักเขียน บรรณาธิการ นักการศึกษา นักวิชาการด้านวรรณคดีศึกษา บรรณารักษ์ ผู้ปกครองและผู้อ่านน่าจะได้มีโอกาสในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับทิศทางและแนวโน้มของการเขียนวรรณกรรมเด็กของไทย เพื่อพัฒนาวรรณกรรมเด็กของไทยให้เป็นที่ยอมรับและมีความสำคัญทัดเทียมวรรณกรรมผู้ใหญ่.